

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Lausuntopyyntö U 52/2025 vp

Kuntaliiton lausunto EU:n Verkkojen Eurooppa -välineestä vuosiksi 2028–2034

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valiokunnalle tästä tärkeästä asiasta. Kuntaliitto olisi myös mielellään kommentoinut kirjelmän luonnosta EU22-Liikennejaostossa, mutta luonnosta ei valitettavasti jaettu jaoston laajalle jakelulle.

Ehdotetut liikenteen rahoitusvälineet

Kuntaliitto pitää erittäin tärkeänä, että Verkkojen Eurooppa (Connecting Europe Facility, CEF) -rahoitusväline säilyy itsenäisenä osana EU:n monivuotista rahoituskehystä.

Komission tavoitteena on ollut yksinkertaistaa EU:n rahoitusinstrumentteja, mutta liikenteelle esitetään nyt kolme erillistä välinettä: CEF, kansalliset kumppanuusohjelmat ja kilpailukykyrahasto. Näiden keskinäistä suhdetta, toisiaan täydentävää roolia ja hyödyntämismahdollisuuksia tulisi vielä selkeyttää.

Komission ehdotus muuttaa ja rajaa merkittävästi liikenteen CEF-rahoituksen painotuksia. Pidämme tavoiteltavana, että TEN-T-verkon (ydinverkko, laajennettu ydinverkko ja kattava verkko) toteutukseen suunnattu rahoitus keskitettäisiin ensisijaisesti CEF-välineeseen. TEN-T-verkon kehittämisen jatkuvuus olisi tärkeää valtakunnallisen liikennejärjestelmän kokonaisuuden kannalta, mukaan lukien alueiden saavutettavuus, elinvoima ja elinkeinoelämän toimintaedellytykset.

Huomioita asetusehdotuksesta kuntien ja alueiden kannalta

Komission ehdotus keskittää CEF-rahoitusta rajat ylittäviin hankkeisiin ja sotilaallisen liikkuvuuden parantamiseen. Resurssien lisääminen näihin painopisteisiin on tärkeää. On myönteistä, että ehdotuksessa huomioidaan myös satamat ja niiden takamaayhteydet. Kuntaliitto pitää myös hyvänä, että sotilaallinen liikkuvuus on nostettu vahvasti esiin, sillä se tukee EU:n huoltovarmuutta ja varautumista. Sotilaallisen liikkuvuuden määritelmän

tulee olla riittävän kattava, jotta siihen sisältyy myös kaksikäyttöinen (dual-use) infrastruktuuri ja siviilikäyttö riittävän laajasti. Näin investointien kokonaisuus voidaan maksimoida turvallisuuden, kriisivalmiuden sekä alueellisen elinvoiman ja elinkeinoelämän näkökulmasta logistisesti strategisilla alueilla ja rajaseuduilla.

Ei ole kuitenkaan toivottavaa, että CEF-rahoituksen ulkopuolelle jäisivät kansallisesti merkittävät TEN-T-verkon hankkeet, joilla ei ole rajat ylittävää ulottuvuutta tai suoraa yhteyttä sotilaalliseen liikkuvuuteen. Niiden kuten muidenkin liikennehankkeiden rahoitus kuuluu komission ehdotuksessa kansallisiin kumppanuusohjelmiin. Nämä ohjelmat sisältäisivät liikenteen ohella monia teemoja rahoitustarpeineen ja hyvin epävarmaa on, mikä osuus rahoituksesta kohdistuisi lopulta liikenteeseen. Todennäköistä on, että EU-rahoituksen hyödyntäminen valtakunnallisesti merkittäviin ja kaupunkisolumukohdten TEN-T-hankkeisiin heikentyisi. TEN-T-kaupunkisolumukohdat ovat väestön, elinkeinoelämän sekä henkilö- ja tavaraliikenteen keskittyminä elintärkeitä saavutettavuuden, varautumisen ja alueellisen elinvoiman näkökulmasta.

Myös valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että ehdotettu rajat ylittäviin kehittämistarpeisiin keskittyminen todennäköisesti heikentäisi jäsenvaltioiden mahdollisuuksia toimeenpanna TEN-T-asetuksen lakisääteisiä vaatimuksia ydinverkolla, laajennetulla ydinverkolla sekä kattavalla verkolla. Toteamme, että Suomella ei ole varaa siihen, että TEN-T-verkon tuleva rahoitus heikkenee. Kirjelmässä myös todetaan, että asetusehdotus siirtää liikenteen rahoituksen kohdistumista Keski-Eurooppaan, jossa rajat ylittäviä yhteyksiä on enemmän kuin unionin reuna-alueilla.

Toteamme, että Suomen osalta potentiaalisia rajat ylittäviä hankkeita on hyvin rajallinen joukko. Olisi tärkeää, että Suomi kykenisi priorisoimaan kansallista saavutettavuutta parantavat hankkeet ja tekemään selkeän valinnan ykköshankkeen osalta. Yhteistyö naapurimaiden kanssa ja EU-lisäarvon osoittaminen korostuvat entisestään.

Työohjelmien hyväksymismenettelyn muutos ja rahoituspäätösten siirtyminen komission yksinomaiseen päätösvaltaan kaventavat jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuuksia. Toteamme, että tämä heijastuisi myös kuntien ja alueiden näkyviin, sillä rahoituksen ennakoitavuus heikkenisi ja investointien suunnittelu vaikeutuisi.

Kannatamme valtioneuvoston tavoitetta vahvistaa jäsenvaltioiden roolia EU-välineen toimeenpanossa ja rahoituksen kohdentamisessa. Korostamme, että Suomen tulisi vaikuttaa myös siihen, että kuntien ja alueiden

vaikuttamismahdollisuudet työohjelmien muodostamisessa ja rahoituksen hyödyntämisessä turvataan.

Täydennysehdotuksia valtioneuvoston kirjelmään

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme, että valtioneuvoston kirjelmää täydennetään seuraavasti:

- Riittävän rahoituksen varmistamiseksi on tärkeää, että vähintään TEN-T-ydinverkko, mukaan lukien kaupunkisolmukohdat, palautetaan CEF-asetuksen soveltamisalaan jäsenvaltiokohtaisten kumppanuusohjelmien sijasta. Ydinverkko ja kaupunkisolmukohdat ovat ratkaisevan tärkeitä saavutettavuuden, huoltovarmuuden, alueellisen elinvoiman ja TEN-T-verkon valmistumisen kannalta.
- *Valtioneuvosto on tyytyväinen sotilaallisen liikkuvuuden painotukseen. Suomen kannalta olisi keskeistä, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien lisäksi myös laajemmin TEN-T-verkolle. Sotilaallisen liikkuvuuden hankkeissa on tärkeää huomioida infrastruktuurin kaksoiskäyttö (dual-use) ja siviilikäyttö riittävän laajasti. Näin investointien kokonaisyöty voidaan maksimoida turvallisuuden, kriisivalmiuden sekä alueellisen elinvoiman ja saavutettavuuden näkökulmasta.*
- *Valtioneuvosto katsoo, että olisi tarkoituksenmukaista vahvistaa jäsenvaltioiden roolia EU-välineen toimeenpanossa. Tämän osalta jäsenvaltioille tulisi mahdollistaa riittävät vaikutusmahdollisuudet rahoituksen kohdentamiseen. Myös kuntien ja alueiden vaikuttamismahdollisuudet työohjelmien muodostamisessa ja rahoituksen hyödyntämisessä tulee turvata.*

SUOMEN KUNTALIITTO

Johanna Vilkuna

Kehittämispäällikkö